

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking
 Härad: Uppvidinge. Adress: Furåkra, Kriksmäla.
 Socken: Alghult. Berättat av: Susanna Erlandsdotter.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1800. i Alghultsmåla.

Uppteckningen berör när "Pnagga =
 Masse" Länbrännande Länsmåla-
 brännvin åt banden "Rike Olaus"
 i Fröseke och satte fast Länsmåla
 Axel Bergman för Länbrännningen.

Vol: 1.

Sidor: 1 - 9.

1.)

ACC. N:R. M. 7057:1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vid tiden 1850. bodde en "Lämbarsittare"
å Fröske ägor i Älgkullsmooken. Han
kallades för "Knägga = Masse och hans
hustru kallades för "Knägga = Masses-
kitta". Deras hem hette "Tjyvadalén" för
Masse skab och gände sitt Tjyvads
i en berggratta som hette "Knägga-
Masses Tjyvahol." "Pike Olav" i Frös-
eke var skorbände. Han hadde satt
en massa jorpäan (potater) på en
"Smefälla" (svedjeland) skat invid
"Tjyvadalén". - Vid tiden 1846. måste våra
bönder sluta opp med husbehavsbrän-
ningen; men "Pike Olav" hadde 2. Bränn-
vinspannor och 2. Pipekar, men hadde
blott lämnat det ena av varje när Kongl.
Kronas Befallningsmän gjorde beslag
på "Festhärdarna" (Brännvinsredska-

2.)
pen.) Nu var det så att "Pike Olaus" den
hösten skulle få emot läsemålet med
åtföljande häsemötabakalor, & han vil-
le bestå Rotebänderna med en riktig
"blöta," men hade intet lust för att hem-
köpa 40 kannor brännvin från Sten.
"Si då blir för dyrt, & slabbit ä dä där
köpebrännvinet, & mä mindre än 40 kan-
nor kan jag intet bjuda till," så resor-
nerade Olaus och kex sig i skallen. Men
"När nöden var samstörst, då var hjälpen
sam närmast." Knagga-Masse kom
till Olaus och han beklagade sig för
Masse, som fann på råd. "Si vad
behöver du jämsa dej för Olaus, du
har ej stor päänafälla ufe ve mitt, & an-
ja intet missförstått, så har du bäpan-
na & pipekar, & ja skä bränna åt dej,

3.)
så då står kärleken." Olaus fundera-
de en stund; och så sporde han, "Men
om Länsmannen får fatt i oss, då går
då åt Hellsapen för oss bäe två; & ja
har intet lekt krypa in i Jyvakirka; men
konne då lyckas för dej Masse, så får
du ej $\frac{1}{2}$ kunna rojå mej & därte kom-
mer pläsk för de besvär; & du ska få
va mä på kalaset från början te stur"
Masse flinade och slickade sej om
trubben & vädrade en god affär. På
följande natt kördes redskapen m. m.
ut till "Jyvadalen." Masse kokade
Päan & mäsade. Sen murade han upp
en spis inne i den rymliga grattan
"Jyvaholet." Där brände Masse båd
natt och dag. för där vankades sålunda
nått folk den vägen. Olaus hade om-

4.)

ACC. N:R. M. 7057 : 4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sider fått 40. kannor, som intet var "plab-
bit;" utan så starkt att "Jä plät blå päs-
lor på spriten;" men sista mäsningen
var intet helt slut och så skulle den dis-
tilleras och klaras. - Ved den tiden fjänt
gjorde i Blghultspocken en Länsman,
som hette Axel Bergman och hade
dåligt rykte om sig på flera sätt. Pän-
derna voro arga på honom; och "knag-
gasmasse" hade en särskild gäs oplockad
ihop med Bergman. för han hade
lyckats bura in Masse; när han varit
i Smedstorp & stulit en fläskskinka
& en halv timme to. (Liu.) Nu blev
det så, att Länsman Bergman fick
nos om att Masse brändde; för folk
kunna aldrig hålla käppen; när som
kunna stjälpa "En fattig stackare."

5.)
Setta fick "Kvaggas-Masse" erfara, ty
just som Masse höll på att "klara" rit-
ta bränningen, så stod Bergman
i öppningen till "Tyransölet" och häm-
de, "si gå dag på dej, min käre Mas-
se; nu har jag dej äntligen fast för
alla dina knepp, & nu ska jag san-
nerligen insett lägga fingrarna em-
ellan." Men lyckligtvis var Länsman-
ensam, när han kom. - Masse hadde
inget att invända emot Länsmans
utslag, ty det var bevis nog. "Pipan
från kylkaret rann regalt, som när
en pojke pissar," så här vora alla
tväret nudauröjda. Länsman sade,
"nu Masse följer du mej mä det sam-
ma, & jag gör i Lagets namn beklag
på både Brännverket & pannan, som

6.)
föverkat gods." Masse bad ämbeligt,
"Pärste kammarer, innan ja nu ska åt
cellerna, så låt mej få gå hem & klä
om mej en smul & så bidjäte karinga
mi, för Gu vet när ja kommer åter!"

Gå, men raska på, så du snart är
åter," sade Länsmannan, som satte rej till
att skjuta om Pannan. Han lyckte som
så, när nu brännvinet kommer mej
och Pannan till goda så är det så
digt att det blir förestört; ty det var
fin vara, därom varst Bergman ö-
verlygad, sen han tagit sig en
dubblig reys. Masse skyndade hem.

När Hans hustru fick veta hur det tim-
made sig, så slag han Rammann här-
derna och sade, "Gi dä ä så, att den
sam sätter rej opp emot Överheten,

den får förr eller senare dam över
sej, då står då i skrefta, & nu Mar-
ke lille har det beannats på dej;
för den illa gör, han illa far." Men
Masse sålde ingen tillräckvisning
utan sade; "Nå du, den illa gör han
åker väl; & ja får Länsman te skjuts-
banne; & han har en god liggjädra-
vagn vid store vägen, då vet jag."
Medan "Masse" och "Kitta" så tålades
vid spannade en arbetsvagn utan
för Massas dörr. Det var Claus och
hans dräng, som kommo för att
henta sista Brännvinet och ersätta
Masse med den utlavade rojen och
Fläsket; men då flinade Masse & på
Springi bär två te hvar olet, men fort
& försiktigt, ja kommer strax efter."

8.)

ACC. N:R. M. 7057:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sam gjorde så, och funna Länsman där
i lugn och ro skjutande Pannan.
Olaus utropade: "Min Herre ge, ritter in-
bet själve kunnstaren i "Tjyvalsklet" s
bränner, si di har skullet Masse för
s intet va så ärlig ibland, men så länge
har di intet spors att han förgätt si,
men då ä sam ordspråket lyder, "Vår
bedragare börja träpa, då får banden
sin Pantade ka igen." (Länsman hade
en gång pantat en ka för Olaus.) Men
Länsman sade, "Setta är "Knagga = Masses
verk, s dät är han, sam bränner här.
O det samma kam Masse. Han stenkli-
gade på Länsman och sade, "Mäcke har
ja ritt i min dar, men makeu se detta
har jag aldrig ritt att rättvisans traut
Längare ritter i "Tjyvalsklet" s bränner."

9.)
Olaus sade, "Ja men kumstaren sade att
dä ä du Masse som bränner." Går han
dä; sporde Masse. "Ja nej fick han ju
nej för fläskaliken & salt, men nu, så
är det min tur!" Bergman förstod att
han vart ojäligt fast i den listiga
fällan. Han ville göra opp med Masse,
men han var hård i sina fordringar
och begärde 500 riksdaler och blann-
vinsarkaret. Det var ej annat för Län-
man att göra än bevilja Massas begä-
ran. Och när länsman lemnat Masse
revers på de 500 fick han gå och sa-
ken hölls tillsvidare hemlig. Panna
och Pjörkaret erkände inbet Bergman
som rikt och Olaus hembade det proli-
ger någon natt, men händelsen kom
dock ansider till allmänhetens kännedom.